

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De judiciis & judicialibus. Hoc est de Sententia & re judicata, Executione, Attentatis, Judice, Notario, Advocatis, Procuratoribus, Expensis, & aliis ad materiam judiciorum. Pars II. Relatio Romanæ Curix forensis, ejusque Tribunalium, & Congregationum

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

Disc. VI. De Procuratoribus judicialibus, vel Curatoribus, seu Actoribus ad lites, aliisque defensoribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74090)

causis criminalibus, five idem munus exercere apud Judicem laicum; Adhuc tamen locorum moribus, vel stylis nimium deferendum est. *cod. disc. 47. de pension.*

Super facultate autem conficiendi acta, præfertim super illa recipiendi testium dicta, aliq; peragendi, quæ regulariter, ac in puncto juris interventum, vel autoritatem judicis exigunt, an sc. solus Notarius explicet, & an sibi de commissionibus, vel facultatibus à judice attributis, deferendum sit; Aut circa fidem ei præstandam super actorum, aliorumque jurium extractione, certa desuper generalis regula statui non potest, cum singulorum Tribunalium, seu locorum legibus, vel stylis deferendum sit, atque, in iis, quæ Romanæ Curiae praxim concernunt, singulorum Tribunalium recensita praxis, vel qualitas, aut singulorum actorum judicialium pertractatio, id incidenter insinuat, cum has generalitates pro nunc insinuasse satis videatur. *in relatione Curie agendo de Notariis, vel de singulis Tribunalibus respectivè.*

De minus idoneis cautionibus, vel fidejussio-
nibus, quas recipiunt, de proprio in subsidium tamen tenentur partibus quanti interest. *Rovir. decis. 45. & 83. de Marin. resol. 3. lib. 1.*

Ac etiam regulariter tenentur de facto eorum
18 juvenum, & substitutorum, seu adjunctorum in iis muneribus, quibus per eos sunt præpositi. *Orthob. decis. 142. num. 9. cum seqq.*

Super juribus, & scripturis, quæ in ejus actis producta sint, & non reperiantur, quæstiones cadere solent, ad quid scilicet Notarius teneatur, idque revera pro locorum, vel Tribunalium, diversis stylis determinationem recipit; In Curia verò tenentur parti interessare ad quanti interest, ne aliàs colludendo cum altera parte, in eorum libito repositum sit, aliquem supplantare, ejusque scripturas, ac instrumenta occultare, seu lacerare. *Buratt. decis. 808. Ridolphin. par. 2. cap. 3. n. 69. decis. 207. par. 10.* Qualis autem Notarii interventus requiratur in publicatione sententiæ habetur infra in ea Rubrica, in qua de sententiæ tractatur.

De Procuratoribus judicialibus, vel Curatoribus, seu Actoribus ad lites aliisque defensoribus.

S V M M A R I U M

1. Illi qui habent liberam administrationem, possunt litigare per se ipsos sine defensoribus.
2. De tribus nullitatibus substantialibus, quarum una est ista mandati.
3. Mandatum probatur etiam per præsumptiones, & adminicula.
4. Quæ sint ista præsumptiones, & præsertim illa expense notabilis.
5. De eodem, & de aliquibus conjecturis.
6. An exhibitio scripturarum sit sufficiens argumentum.
7. Sufficit citare illum, qui obtinuit expeditionem.
8. De mandato speciali necessario in positionibus, & in præstatione juramenti, & aliis.
9. An & quando factum procuratoris præjudicet principali.
10. De tacita, vel implicita revocatione procuratoris.
11. An & quando procurator revocari non possit.
12. De procuratore effecto domo litis, ut mandatum non expiret per mortem.

13. Revocari potest procurator, etiam si fuerit deputatus tanquam irrevocabilis.
14. De personis, quæ non possunt esse in judicio sine curatore, vel defensore.
15. Non sufficit deputatio curatoris, vel defensoris nisi sequatur defensio.
16. De alio personis, in quibus intres idem de quo n. 14.
17. De deputatione curatorum minorum, vel patrimoniorum &c.
18. De partibus, quæ habere debent procuratores, & causidici remissive.
19. An scientia procuratoris noceat principali, atque in eo etiam certioratio præsumatur.
20. An procurator teneatur de proprio ad mercedem Notarii pro actis.
21. De obligatione procuratoris appellandi, vel prosequendi appellationem.
22. De facultatibus Procuratorum generalium Religiosorum.
23. De mercede procuratorum, & causidicorum, & de potioritate dictæ mercedis.
24. De pacto quota litis.

DISC. VI.

Regulariter ista persona procuratoris, vel defensoris, ad judicii integritatem necessaria non est, ut est illa Notarii, vel Assessoris respectivè, quoties de illis litigantibus agatur, qui liberam habentes suorum bonorum administrationem, per se ipsos contrahere, aliaque negotia gerere valent, quoniam pariformiter per se ipsos in judicio esse possunt, eorumque jura tueri, absque necessitate deputandi procuratorem, vel alium causidicum defensorem, sine quo rectè judicium perfici potest; Pro frequentiori tamen usu, ut periti defensores habeantur, rarè sunt causæ, in quibus Actoris, & Rei, procuratores, aliique defensores non interveniant, super quorum sufficienti facultate, facti potius, quam juris quæstiones esse solent; An scilicet constet, necne de sufficienti mandato ejus, cujus commissio, vel ommissio principali colliganti præjudicium causet, adeo ut in Romana Curia, in qua nimium commendabiliter refecata sunt omnes illæ nullitates, quæ ex legum superstitiosa subtilitate, super judiciali ordine manant, cum restrictione ad tres tantum substantiales, ista species nullitatis ex defectu mandati inter dictas tres recensetur; Una enim est jurisdictionis; Altera citationis; Et altera mandati ut infra in nullitatum discursu, vel Rubrica advertitur. *infra in eo discursu in quo agitur de nullitatibus.*

Quando itaque de expresse mandato constat, tunc ejus tenor quæstionem dirimit, an scilicet contineat, necne illas facultates, de quibus fit quæstio; Ideoque frequentius cadere solent disputationes, quando explicitum non accedat mandatum, sed allegetur præsumptum; Siquidem non dubitatur, ut illud etiam tacite, seu implicitè dari possit, quodque præsumpta, vel adminiculativa probatio admittatur. *Gregor. decis. 44. 111. & 330. decis. 205. apud Posth. de subhasta. & sæpius.* Verum, & id pariter facti potius, quam juris est, ex singulorum casuum particularibus circumstantiis decidendum, Et ex quibus, in uno casu leviores præsumptiones sufficere solent, in altero autem, eadem, ac majores insufficientes reputantur, pro causarum qualitate, vel præjudiciorum gravitate, fortius verò pro Tribunalium, seu locorum stylis ac moribus.

Potif.

Potissimè verò (juxta Curia praxim) defumitur ab expensis, quæ necessariae sunt pro illis actibus, ex quibus mandati præsumptio nimium defumi solet, ut scilicet quando ea sit notabilis, hanc præsumptionem inducat, cum præsumendum non sit, ut quis propria bona pro tertio absque mandato jactare voluerit; Atque regulariter notabilis illa dicitur impensa, quæ unius teuti summam excedat. *Cavaler. decis. 590. Buratt. & add. decis. 203. & 593. Gregor. & add. decis. 324. Rogas decis. 392. & frequenter.*

Verum id pariter certam non habet regulam, cum verius a singulorum casuum qualitate, & circumstantiis pendeat, dum alterius colligantis collusio, vel affectatio, notabilem quoque impensam suppeditare potest; Nimiumque confert consuetudo particularis, an scilicet ille causidicus, alia ejusdem partis negotia tractare solitus esset, necne; sive quod sanguinis conjunctio, aut alia verisimilia accedant argumenta. *de his decis. 205. apud Posch. de subhast. apud Otthob. dec. 116. Dunozeit decis. 786.*

Scripturarum item, seu jurium qualitas, magnum est argumentum, vel præsumptio probatio mandati, quando scilicet scripturæ sint tales, ut verisimiliter aliunde haberi non potuerint, quam ab ipso principali; Ad ut quandoque id sufficiens reputari contueverit, etiam ad effectum illius mandati specialis, quod necessarium est pro illa præjudiciali productione, quæ causet restrictionem possessionis ad certum titulum, qui sit exclusivus illius melioris, qui in vim immemorabilis, vel centenariæ possessionis aliàs allegari valeat. *de ista præsumptione ex productione scripturarum decis. 300. par. 3. rec. & agit sub tit. de Regal. disc. 47.*

Procedunt hæc in Reo, vel etiam in Actore, in illis actibus, in quibus, spectato effectu, Rei personam quodammodo gerere videatur; Secus autem juxta Curia praxim in eo qui monitorium, vel commissionem super aliqua prætensione adversus alium obtineat, ejusque vigore illum provocet, quoniam tunc provocato sufficit citare illum causidicum, qui expeditionem obtinuit, absque alia probatione mandati, quod ita inesse dicitur, quoties id ex collusione aliqua non sequatur, pro facti qualitate, talis est inconcussa Curia praxis.

Super ejusdem procuratoris potestate frequenter disputari contingit, tam ex oppositione alterius colligantis, ut scilicet gerere non possit aliquos actus, qui speciale mandatum requirant, puta jurare in productione positionum, vel in responsione ad illas, aut alteram juramenti speciem præstare, sive facere declarationem eorum, quæ latent in animo principalis, vel ab eo pendent, & præsertim circa beneficium restitutionis in integrum, quod mandatum speciale regulariter exigit, an illud defumat ex quibusdam clausulis apponi solitis, cum similibus, in quibus certa regula generalis ubique applicabilis non de facili statui potest, cum Tribunalium praxi nimium in hoc deferendum veniat. *Merlin. lib. 1. controv. 73. Buratt. & add. decis. 190. & 388.*

Sive quod ex parte ejusdem mandantis contendatur, an procurator sibi præjudicare poterit, præsertim cum ejus negligentia, vel alio facto culposo, super quo regulariter procedi solet cum distinctione, inter actus qui consistunt in

committendo, & alios, qui consistunt in omit-tendo, ut primo casu sine mandato speciali notabile præjudicium facere non possit, secus autem in altero, ut præsertim frequens, & quotidiana praxis docet in omissione appellationis intra legitima tempora, pro transitu sententiæ in rem judicatam, sive in negligentia committendi causam intra illum terminum, intra quem de stylo committenda est; Aut prosequendi appellationem intra fatalia, ut propterea appellationis desertio resultet, cum similibus negligentis præjudicialibus, quæ in omit-tendo consistunt; In his etenim, negligentia procuratoris regulariter præjudicat, non autem ubi agatur de actibus positivis præjudicialibus, qui ut supra in committendo consistant. *Cavaler. decis. 223. & 501. add. ad Curatt. dec. 585.*

De tacita, vel implicita revocatione procuratoris, quandoque dubitari contingit, vel per alterius constitutionem in eisdem actis, atque in eadem causa, vel per comparisonem ipsius met principalis; Verum & id pariter certam non habet regulam, sed ex actorum qualitate pendet, an scilicet talem incompatibilitatem importent, ut implicitam redoleant revocationem mandati. *Gregor. decis. 548. add. ad Buratt. decis. 723. decis. 294. p. 1. rec. Rovit. super prag. in rubr. de procurator.*

Super hujus revocationis potestate, quandoque cadit quæstio, ut scilicet quando ille jam dominus causæ effectus est, non possit amplius revocari; Non quidem respectu ipsius procuratoris deputati, ut scilicet, ejus remotio, colliganti non præjudicet, quia non interest cum uno, vel cum altero iudicium prosequi, sed pro interesse, vel præjudicio colligantis, ne scilicet revocetur procurator absque alterius deputatione, unde propterea cogatur principalem de-nuò citare, quoniam revocatione non obstante, cum eodem, causam prosequi poterit, secus autem si alium deputet, cum tunc nulla cadat prohibitio. *Buratt. & add. dec. 440. & 723. Bich. dec. 305.*

Eodem modo, quo per mortem mandantis in hoc procuratore judiciali, non resultat mandati revocatio, sed etiam contra mortuum, ejusque hæreditatem cum procuratore litis domino effecto, iudicium prosequi ac terminari potest; *Mantic. dec. 204. add. ad Vestr. lib. 4. c. 4. alis duobus proximè supra.* Nisi hæres, eo revocato alterum deputaverit, quoniam defectus potestatis consistit in revocatione procuratoris in genere, adeo ut nemo supersit, cum quo iudicii prosecutio fieri valeat, secus autem super mutatione personæ.

Adeo enim certa est de jure facultas revocandi procuratorem ad lites, ut quamvis mandatum datum sit perpetuum, & irrevocabile; Adhuc tamen revocari valeat; Remanente actione mandatario ad cursum mandantis ad id, quod interest pro salario, vel pro alio jure, juxta ea, quæ infra in salarii procuratoris, vel alterius causidici materia habentur; Cum etenim istud dicatur summæ fiduciæ munus, idcirco, quoties cesset fiducia aliàs habita, tunc potestas revocandi nullatenus restringenda est, quacumque conventionione non obstante. *Add. ad Vestr. lib. 5. cap. 13. Rovit. super prag. in Rubric. de procur. & habetur. l. 7. tit. de tutor. & procurat. disc. 20. ubi allegantur dec. 553. & 354. p. 4. recent.*

Quam-

14 Quamvis autem (ut præmissum est) ista persona, ad iudicii integritatem necessaria non sit cum sine procuratore, Actor, vel Reus respectivè, iudicium per se ipsos agere valeat: neque ad constituendum procuratorem cogi possit; Adhuc tamen plures dantur casus, in quibus ista persona, sub diversis tamen vocabulis explicari solita, necessaria est ad iudicii integritatem: ac perfectionem; Quia nempe ipsa principalis persona, Actoris, vel Rei, proprias partes per se ipsam explicare non possit; Ut exempli gratia sunt pupilli, minores, amentes, fatui, & similes, qui sub necessaria, seu legali administratione vivunt, & cum quibus tutorem, vel curatorem legitimum non habentibus, iudicium peragi non valet, ideoque ad iudicii perfectionem, ac validitatem, curator, vel actor, ad litem illam peragendam deputandus est. *Affl. decis. 256. Buratt. & add. dec. 440. & 524. Gregor. & add. dec. 43. dec. 46. p. 10. rec. & sepius.*

15 Quinimo, neque sufficit sola deputatio, sed requiritur etiam effectiva susceptio defensionis, cum alias sententia aliaque acta contra pupillum, vel minorem, aut similem personam indefensam, nullius momenti reputanda sint, dum paria sunt, nullum adesse curatorem, vel defensores, & adesse, sed suas partes non explere. *ibidem, de quibus proxime.*

16 Idemque in omnibus aliis sub eadem legali, ac necessaria administratione viventibus, quibus eadem congruat ratio; Ut sunt Ecclesie, & Monasteria, vel pia loca, necnon communitates, & corpora ficta, seu intellectualia; Sive hereditates jacentes; ac etiam patrimonialia decocta sub concursu posita; vel patrimonialia illorum absentium, quorum status sit incertus, sive existant apud hostes, aut alias ita impediti, ut per se ipsos iudicium peragere, suaque jura tueri non valeant. *Apud eosdem & passim.*

17 Super modo, autem, vel praxi deputandi huiusmodi curatores, vel defensores, certa regula generalis, cuiuscumque casui, vel loco applicabilis, non de facili statui potest; Et præsertim circa cautionem, vel circa juramentum, aliasque solemnitates, in tutoribus, & curatoribus aliisque administratoribus desideratas, cum locorum, ac tribunalium particularibus legibus, vel styliis frequentius inter se variis deferendum veniat.

18 Percutiant hæc validitatem, seu integritatem iudicii; Ea verò, quæ concernunt huiusmodi iudicialium procuratorum, vel defensorum personam, vel munus, benè vel malè explicatum pro iure principalis; sive an, qui fuit procurator unius in una instantia, possit esse procurator alterius partis in altera, cum aliis similibus, quæ Advocatis quoque communia sunt, in particulari discurtu Advocatorum, & Procuratorum, occasione relationis Curie habentur. *Infra in relatione Curie agendo de Advocatis, & Procuratoribus.*

19 De præiudicio autem, vel scientia verisimili principalis, resultante à scientia procuratoris, à quo præsumatur certioratus, & quandoque ad effectum attentatorum disputari frequenter solet; Verum id certam, ac generalem non recipit regulam, cuiuscumque casui applicabilem, cum totum ex casuum particularibus circumstantiis pendeat, & præsertim ex lapsu temporis congrui, adeo ut sequi potuerit certioratio, quæ verisimilis est, atque in dubio præsumitur. *De hoc agitur apud Greg. & add. dec. 127. Buratt. & add. dec. 307. Cels. decis. 152.*

An autem procurator teneatur de proprio ad mercedem Notarii, pro expeditionibus, & aliis absque promissione; Et an super ista credatur ipsius Notarii libro, disputari solet, atque regula videtur negativa, ex stylo Tribunalis, vel ex aliis circumstantiis limitari solita. *Buratt. decis. 174. Vestr. & add. l. 3. cap. 4. & lib. 7. cap. 1. Zacch. de salar. q. 78.*

20 De obligatione procuratoris appellandi, & appellationem prosequendi, agitur infra in appellationis Rubrica. *Infra in eo disc. in quo agitur de appellat.*

21 Et de facultatibus Procuratorum generalium Religionum, an & quando agant causas singulorum Monasteriorum, non de facili certa regula statui valet, cum varia sint religionum instituta. *De hoc agitur apud Coccin. decis. 169. Cavaler. decis. 206. dec. 201. p. 2. rec. Capuccin. de elect. dub. 104.*

22 Qualis vero sit Curie stylus circa Procuratorum, aliorumque caudicorum salarium agitur, infra in relatione Curie, agendo de Advocatis, & Procuratoribus, ubi etiam de eiusdem mercedis prælatione; Ac etiam de iis quæ concernunt materiam pacti quotæ litis.

De litis, vel causæ introductione, contestatione, pendentia, & cessatione, vel desertione; Et de differentia inter litem, & causam.

S V M M A R I V M.

1. De lite ad effectum Regule de annali, vel de triennali, vel vitii litigiosi in beneficiis.
2. De lite ad effectum preventionis.
3. De eadem ad effectum attentatorum.
4. De eadem ad effectum interruptendi præscriptionem.
5. Sive ad effectum restitutionis fructuum.
6. Vel pro vitio litigiosi.
7. Necessaria est distinctio terminorum.
8. Respectu actoris quid sufficiat pro lite.
9. Et quid respectu Rei, an requiratur citatio executiva.
10. Defectus citationis sanatur per comparitionem.
11. De reproductione an, & quando sit necessaria.
12. De eodem, & quando eius defectus non obstet.
13. Citatio Rei debet esse legitima, atque alias non sufficit.
14. De contestatione litis, quando ad sit.
15. Quando lis vel causa dicatur instructa.
16. De eodem ad diversos effectus.
17. De lite ad effectum vitii litigiosi, de quo num. 6.
18. De extinctione litis quomodo sequatur, & præsertim de peremptione instantie.
19. De eiusdem instauratione, seu de insufflatione spiritus.
20. De iure canonico non datur peremptio instantie; idque servatur in curia.
21. Sed etiam de iure canonico datur litis desertio.
22. De extinctione litis per mortem, unius ex litigantibus.
23. De extinctione per cessionem, & de differentia inter cessionem litis, & cessionem causæ.
24. De effectu litis pro alimentis dandis colliganti.
25. De Alexandria super offensione colligantium, vel defensorum.
26. De alio effectu litis pro subrogatione gratiosa danda colliganti.
27. Quando lis dicatur calumniosa.
28. De extinctione litis per rem indicatam.

DISC.